

Mosheim / Joh: Laur: / Diss. de Ecclesia
Christi, Helmst: 1740

v. Fassij / Christoph: Matth: / Diss.
de Coelo Beatorum, Tubinge
1722

Reudenij / Ambr: / Theses de
Symbolo Apostolico, Jene
1589

Diss. de Deo ac tribus
personis, Jene 1589.

2722

PSALTES PROPHETA
DE
PRECIBVS
CHRISTI
CONTRA
MALEDICOS
AD PSALMVM XXXV.

PRÆSIDE
JON. CONR. SCHRAMMIO
S. S. THEOL. D. ET PROF. PVBL. ORDIN.
CELEBERRIMO
RESPONDENTE
CHRIST. WILH. SCHRADERO
GANDERSHEIMENSI S. S. THEOL. STVD.
IN ACADEMIA JULIA
A. MDCCXXVIII. D. IV. DECEMBR.
DISP. THEOL.
ILLVSTRATVS.

HELMAESTADII
TYPIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII
ACAD. TYPOGR.

PSALTES PROPHETA
DE
P R E C I B V S
CHRISTI
CONTRA
M A L E D I C O S
AD PSALMUM XXXV.

PRÆSIDIO
JON. CONR. SCHARAMMIO
S. S. THEOL. D. ET PROF. PUBL. ORDIN.
CEREBRIMO
RESPONDENTE
CHRIST. WILH. SCHARADERO
CANDIDATI S. S. THEOL. STUD.
IN ACADEMIA ZÜRICH
A. MDCCXXVII. D. IV. DECEMBER.
DISP. THEOL.
IN VINDOBONA

HELMSTADTII
TYPIS PAVL. DIEFFICI SCHNORRI
ACAD. TYPOG.

VIRIS

MAXIME REVERENDIS, PRAENOBI-
LISSIMIS, CONSULTISSIMIS, AM-
PLISSIMIS ATQVE DOCTIS-
SIMIS

EPHORIS
LEGATI
SCHRADERIANI

GRAVISSIMIS SPECTATISSIMISQVE

PATRONIS SVIS
OMNI PIETATIS OBSERVANTIAEQVE CVLTV
AD CINERES PROSEQVENDIS

PRIMUM ACADEMICAE NOTITIAE

SPECIMEN

INGRATAE MENTIS TESSERAM

SANCTVM ESSE CVPIIT

TANTORVM NOMINVM

CHRIST. WILH. SCHRADERVS

GANDES. BRVNSVIC. SS. TH. CVLT.

§. I. **M**ulta quidem nostri causâ subiit Ser-
uator, quæ nec animo assequi pos-
sumus. At inter hæc præcipuo lo-
co habendas esse Maledicorum
Linguas, nemo eloquetur melius,
quàm qui earum expertus est acer-
bitatem. *Verba impiorum insidiantur sanguini*, inquit Salomo Prov.
XII. 6. Testisque est Jeremias c.
X. 8. cum linguam maledicorum *sagittam* appellat *vul-
nerantem*; de quâ ipsi verè dicere potuerant c. XVIII. 18.
Venite, & percutiamus eum linguâ. Quid ergò iniquius,
quid acerbius esse poterat, quàm quod Christum Pacti
cum Dæmone reum facerent, quin obsessum, in ipsam fa-
ciem dicerent? Joh. XIII. 52. *Nunc cognovimus, quia Dæ-
monium habes*. Atque hæc causâ est, cur pii veteres Do-
minicam Quintam Quadragesimarum, quâ historiam il-
lam è Johannis loc. citato exponere consueverunt, *Ju-
dica*; nominarent, à Ps. XXXV. nunc exponendi; in-
tito: *Judica, Domine, nocentes me, expugna impugnantes
me*. Vid. B. SCHMID. Hist. Festor. & Dominicar. mens.
Mart. §. III.

§. II.

Nemo enim rectius aut majori jure has fundere querelas, neminique adeo melius competere poterit hic Psalmus, quam Christo. Id quod primum, antequam ad singulorum argumentorum expositionem & cohærentiam procedamus, in limine, prout & in ceteris hujus generis fecimus, ostendendum erit. Ubi (I) occurrit testimonium ipsius Servatoris, omni exceptione majus, Joh. XV. 24. 25. *Nunc autem & viderunt, & oderunt & me, & Patrem meum. Sed ut adimpleatur sermo, qui in lege eorum scriptus est: Quia odio habuerunt me gratis.* Nempè hæc illa verba sunt, quæ extant Psalmo hoc v. 19. *Non supergaudeant mihi, qui adversantur mihi iniquè: qui oderunt me gratis, & annuunt oculis.* Nec est, quod (a) objicias, hæc potius Christum sumfisse è Ps. LXIIX. 5. *Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.* Christus enim apud Johannem non æquè de Multitudine Hostium suorum conqueritur, de quâ tamen in Psalmo LXVIII. 5. sermo est, quàm de eo, quod nullam omninò Odii Causam ergà se inveniunt: quin potius amore ac veneratione Prodigia profèqui debuerint, quæ fecerit inter Judæos. Quod & intendit his verbis David, cum cantat sub personâ Messîæ: *Non supergaudeant, --- qui oderunt me gratis.* Scilicet, ut paulò ante v. 12. *Retribuebant mihi mala pro bonis. Ego autem, cum mihi molesti essent, induebar cilicio.* Nec proinde verba quoque è Ps. CIX. 3. huc trahi possunt: *Sermonibus odii circumdederunt me, & expugnaverunt me gratis.* Nisi sensum saltè, de Odio Immerito, inde inferas. Quo pacto, quid obstat, quò minus omnia illa loca huc referamus? ut benè monet CALOVIVS ad Joh. XV. 25. Siquidem in tribus
his

his Psalmis idem de Christo vaticinium extat, quod ipsum oderint gratis, hoc est, sine causâ. Instabis porrò, (β) Christum provocare ad Legem Judæorum, quam alibi à Psalmis distinguit, non ergò ad Psalmos, unde hic locus desumptus. Sed respondemus, Legem hoc loco in eodem sensu sumi, quo sumitur à Christo Joh. X. 34. *Nonne scriptum est in Lege vestrà: Quia Ego dixi, Dii estis?* Ubi Lex illa est Ps. LXXXI. 6. cujus hæc verba sunt: *Ego dixi: Dii istis.* Consensum Judæorum vid. infrà §. VII. Constat ergò vel ex hoc solo testimonio, Davidem in Psalmo illo, quem explicandum suscepimus, de Christo vaticinari, adeoque ad hunc præcipue mentem intendisse; quod quidem aliàs, cum multi alii sint, qui frustrà odio habentur, inde non nisi cum difficultate quâdam concludere, & ad solam Christi Personam trahere, potuissemus. Quod verò GROTIUS ad vocem πληρωθῆ Joh. I. c. ait: *Commodè evenit, ut hoc modo in me impleretur, quod olim David, qui typum mei gessit, sibi fieri conquestus est; & hinc eventui magis, quam consilio tribuere videtur, hujus Prophetiæ complementum; id contra propriam ipsius confessionem vergit, quæ habetur ad Matth. I. 22. ubi de Complementis vaticiniorum pluribus differit.* Præterquam enim, quod Evangelium, seu Sapientiam de Christo, προωρισμένην πρὸ τῶν αἰώνων, è I. Cor. II. 7. allegat, & id quod ἐν τύπῳ quondam dictum aut scriptum fuit, opponit τῷ ἀκριβεί, quod ab Apostolis vocatur τὸ πλῆρωμα, seu τελειότης, Hebr. מלאכה, de quo ABENESRA ad Cantic. V. 12. *Ipsa, inquit, Historia Christi nos admonet, ita à Deo directam mentem Prophetæ loquentis, (v. gr. Hof. XI. 1.) ut quod de populo Israëlítico ab ipso dicebatur, non minus rectè, aut etiam rectius, in Christum*

plectitur ea more Scriptorum Novi Testamenti Apostolus Hebr. II. II. 12. cum inquit : *Propter quam causam non confunditur, fratres eos vocare, dicens : Nunciabo nomen tuum fratribus meis : in medio Ecclesie laudabo te.* Tres enim Psalmi isti, in quibus hæc verba reperiuntur, citrà dubium Prophetici sunt, id quod ex aliis gravioribus argumentis quoque evincitur. Unde Ecclesia illa, in quâ laudandus est Deus, non tam est Synagoga Vet. Testamenti, quàm Novi Testamenti Ecclesia, de quâ eodem vocabulo *ἑκκλησία* ideò in tribus his locis utitur Psalmista. LXX. *ἐν μέσῳ ἐκκλησίας, & ἐν ἐκκλησία πολλῇ.* Apostolus autem conjungit; id quod novum haud esse, exemplo paulò ante §. II. de Odio Inimicorum ergà Servatorem, allegato, constat. Ita Actor. I. 18. sqq. conjunctio fit locorum Jer. XXXII. 9. Pf. LXVIII. 26. & CVIII. 8. & nominatur tantum Liber Psalmorum. Ut & Matth. XXVII. 7. sqq. ex Jer. XXXII. 9. & Zach. XI. 12. & mentio saltem fit Jeremiæ Prophetæ. In quibus locis magis ad rei coherentiam, quàm ad verba respiciendum est. Quod si ergò excipies, in Epistola ad Hebræos locum tantummodò è Pf. XXII. non autem aliundè adduci, quod in priori Hemistichio dicatur : *Nunciabo nomen tuum fratribus meis ;* quod alibi haud extet; dicendum est, quæ sequuntur : *In medio Ecclesie laudabo te ;* non sine causa annecti. Videlicet, ut saltem ostenderetur, eundem esse, qui *nunciat nomen Dei fratribus suis, & qui laudat Deum in Ecclesia magnâ,* & utroque modo officio suo Prophetico satisfecisse. Quod & ex hoc Pf. XXII. ut ex Psalm. XXXV. de quo sermo nobis est, & ex Psalm. XL. æquè patescit. Et Christus, id in se impletum esse, toties docuit opere & verbis, ut prolixum esset nimis, seriem exemplorum totam

tam afferre. Cum Lazarum excitaturus, & per Resuscitationem hanc Divinitatem comprobaturus esset, dixit eandem ob causam Joh. XI. 41. *Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam, quia semper me audis. Sed propter populum, qui circumstat, dixi, ut credant, quia tu me misisti.* Cumque de Luce Evangelii, ad quod prædicandum solus ipse mittere poterat Apostolos, loqueretur Luc. X. 21. *Exultavit Spiritu Sancto, & dixit: Confiteor tibi, Pater coeli & terra, quod abscondisti hæc sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.* Inprimis Joh. XIV. 13. *Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio.* Quis verò Deo tanto cum Prodigiis successu in populo gratias agere, quis tam impensâ lætitiâ vel fiduciâ ob Evangelii auctoritatem ipsi confiteri, & quis dicere de se potest: Hoc faciam; aut quod in se, tanquam Filio, Deus glorificetur, nisi Unigenitus Dei Filius? Ecce ergò Annunciationem Nominis Dei, ecce Laudem Dei in Ecclesiâ magnâ, à solo Christo prædicatam!

§. IV.

Argumentum (III) sumi potest à *Jejunio*, de quo Psaltes v. 13. 14. *Humiliabam in jejunio animam meam. Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum, sic complacēbam: quasi lugens & contristatus, sic humiliabar.* In Hebræo est; עניתי בצום נפש; quod non nisi de Jejunio propriè dicto intelligi potest. At nusquam legitur de Davide, quod propter Fratres suos ipsa jejunaverit, aut propter Cives Subditosque suos tale quid susceperit, qui ipsi malum pro bono rependerint, vel contra eundem lætati sint. Propter Filiolum quidem suum, è Bathseba susceptum

prum, jejunavit solus ipse II. Sam. XII. 16. à quo nihil mali sibi metuendum erat. Cumque obiisset, jejunare desiit. Sed hoc jejunium est contra scopum Psalmi. Ut & illud, de quo extat II. Sam. I. II. 12. *Apprehendens autem David vestimenta sua, scidit, omnesque viri, qui erant cum eo, & planxerunt, & fleverunt, & jejunaverunt usque ad vesperam, super Saul & super Jonathan, filium ejus, & super populum Domini, & super domum Israël, eo quod corruissent gladio.* Neque ergo hi quoque erant, contra quos David orare potuisset v. 26. *Erubescant, & reveantur simul, qui gratulantur malis meis.* Nam obierant, & jejunium propter illos, Davidi cum pluribus, amicos suos lugentibus, erat commune. Unde sibi soli adscribere non poterat. Longè magis autem notabile erat, & cum hoc proinde vaticinio congruebat, Jejunium Christi, de quo Matth. IV. 2. sqq. quippe quod & alibi ab ipso Davide, Ps. LXVIII. II. *Operui in jejunio animam meam;* & CVIII. 24. *Genua mea infirmata sunt à jejunio;* de Christo prædictum, & à Mose præfiguratum erat, Exod. XXXIV. 28. à Christo autem, cum Officium Mediatoris inchoaturus esset, quadraginta diebus & quadraginta noctibus in gratiam Fratrum suorum, qui Judæi primùm erant, & dehinc etiam Gentiles, & malè deinceps tanta compensarunt beneficia, observatum, & sub gravissimâ Sathanæ tentatione finitum. Hoc demùm illud est, in quod Psalteres mentem intendit, & hoc demùm omnium optime quadrat in eas circumstantias, quæ in Psalmo adjiciuntur.

§. V.

Cetera, quæ sunt desumpta (IV) à *falsis Testibus* v. II. *Surgentes testes iniqui, quæ ignorabant, interrogabant me;*

B

quæ-

quæque tam clara e Matth. XXVI. 60. 61. Marc. XIV. 57. 58. ubi *surgebant quidam, falsum testimonium* adversus Christum; de *Templi* dissolutione, ejusque intra triduum restauratione, frustra ab ipso promissâ, perhibentes; ut vix dixeris, num clarius vates, an Evangelistæ descriperint. Nec unquam vel levissimum de Davide præstant indicium, quod ipse fallis testibus, æquè ut Servator, in summis angustiis obnoxius fuerit. Item quæ (V) narrantur v. 15. de *Claudicantibus*: *Congregata sunt super me flagella*; ubi Hebr. ⲙⲓⲛⲓ LUTHERVS benè: *Die Hincfende*; juxtâ BURTORFFIVM in Lexic. Min. Quibus respondent præcipuè Herodiani, Matth. XXII. 16. Luc. XXIII. 7. 12. adversus Christum unâ cum discipulis Phariseorum congregati, atque nunc in partes Judæorum, nunc Herodis Idumæi atque Aulicorum, proclives, vel claudicantes, quæ erat phrasis Scripturæ I. Reg. XVIII. 21. Hebr. XII. 13. de Religionariis, qui gravissimis periculis Servatorem exponere tentabant. Unde ejusdem acris in illos invectiva v. 18. *Quid me tentatis, Hypocrite?* Nec æquè certè vel cum Saule, atque Absolomo simul & Davide, facientes, huc trahendi, utpote qui bellis magis apertis, quàm verbis eidem resistebant. Denique quæ (VI) concernunt *Gloriam Justitiæ propriæ* v. 27. deprecanda potius quàm exoranda à Davide, & à quovis alio, & ut Ps. XXX. 2. Liberationem per Justitiâ propriam; in quem pariter, ut in Christum, quadrent, vel impleta sint, nullum omninò admittunt.

§. VI.

E Patribus in rem nostram nunc revocabimus primò TERTULLIANVM, qui cum Libr. III. adversus Judæos

dæosc. X. disputat, quod Christus non propter peccata sua, sed potius propter scelera ipsorum tot mala subierit, eosdem è Vet. Testamenti locis aliquot convincit, inter quos est Ps. hujus v. 12. Verba ejus sunt: *Ut supra de eo prædictum memoravimus, non pro meritis suis in id genus mortis expositus est, sed ut ea, quæ prædicta sunt à Prophetis, per vos ei adventura, implerentur; sicut in Psalmis ipse Spiritus Christi jam canebat, dicens: (Psalm. XXXV. 12.) Retribuebant mihi mala pro bonis; &: Quæ non rapueram, tunc exsolvebam; (Psalm. LXVIII. 5.) Exterminaverunt manus meas & pedes; (Ps. XXI. 19.) &: Miserunt in potum meum fel, & in siti meâ potaverunt me aceto; (Ps. LXVIII. 22.) &: Super vestem meam miserunt sortem; (Psalm. XXI. 19.) sicut cetera, quæ in illum commissuri essetis, prædicta sunt. Quæ quidem omnia ista perpeffus, non pro actu suo aliquo malo passus est, sed ut Scripturæ implerentur de Ore Prophetarum. Et utique Sacramentum Passionis ipsius figurari in prædicationibus oportuerat, quantoque magis in credibile, tantò magis scandalum futurum, si nudè prædicaretur: quantoque magnificum, tantò magis obumbrandum, ut difficultas intellectus gratiam Dei quereret. Qualis ergò hîc reliquorum, talis quoque hujus Psalmi est ratio, ut in eo Christus prædictus fuerit. TERTULLIANO succedat AMBROSIVS, qui in Exposit. Psalm. XXXVIII. ad v. 2. monet, quomodo nos ergà inimicos geramus, & verba ideò citat è Ps. XXXV. 13. 22. quæ partim Davidi, tanquam hujus Psalmi autori, partim Christo, ut qui præcipue in eo locutus sit, tanquam in vaticinio, abscribit. *Meditare ergò, inquit, quæ Christi sunt, quæ secum meditabatur Prepheta David, in quo ea, quæ secum in hoc Psalmo meditatum esse dicit, ante in eo locutus est Christus. Sic enim scriptum est: Ego au-**

tem, cum in aliquo mihi molesti essent, induebam me cilicio, & humiliabam in jejuniis animam meam, & oratio mea in sinu meo convertetur. Et paulò post: Adde: Ne discedas à me; ut David Prophetam dicebat; (v. 22.) hoc est, ne solum me impugnantibus derelinquas. Non enim est solus, cui Deus præsens est. Accipe testimonium: (Job. XVI. 32.) Ecce, inquit, venit hora, ut dispergamini unusquisque in sua, & me solum relinquatis: sed non sum solus, quoniam Pater mecum est. Unde constat, verba illa, quorum autor est David, & quæ etiam sub personâ suâ proferre & orare poterat, ut nos omnes oramus, Christo præ ceteris tribui. Sic quoque AVGVSTINVS in Enarrat. hujus Ps. XXXIV. more suo procedit, ut nunc modum applicandi, nunc Servatorem in eodem quærendi, vel ut ipse sub init. Concionis II. sanitatem intelligendi, & fructum benè agendi, commonstret. Unde statim in Præfatione: Hoc, quod modo cantamus, Spiritu ejus dictum est per Prophetam ejus, & in eis verbis, ubi nos agnoscimus & ipsum. Nec injuriam facimus, quia dicimus nos & ipsum; quoniam cum esset in coelo, sic clamavit: Quid me persequeris? cum eum nemo tangeret, & nos in terrâ laboraremus. Ergò vocem ejus audiamus, nunc corporis, nunc capitis. Porro & in Enarr. Part. I. v. 7. Quoniam gratis &c. In ipso Capite nostro hoc fecerunt Judæi, absconderunt muscipule suæ corruptionem. Et sub init. Conc. II. ad Part. II. Intelligimus enim hîc vocem Christi, vocem scilicet Capitis & Corporis Christi. Christum cum audis, noli sponsum à sponsâ separare. - - - Dicat ergò Caput nostrum: Insurgentes testes iniqui. (v. II.) Ad v. autem 13. In sinum ergò meum convertetur oratio mea; Nescio, quid melius intelligendum de Domino. - - - Quid est: Oratio mea in sinum meum convertetur? nisi, in
me

meipso humanitas, in meipso interpellat Divinitatem. Et ad v. 27. *Exultent & letentur, qui volunt iustitiam meam. Qui haeserint Corpori meo.* AUGUSTINI vestigia legit praecipue è Scholasticis THOMAS AQUINAS, qui ita ad hujus Psalm. initium: *Mysticè pertinet ad Christum, verum David, & secundum Mysticam Expositionem est Secundus Psalmus eorum, qui prolixè loquuntur de Passione Christi. Primus fuit: Deus, Deus meus, respice. Hic ergo Psalmus, sive legatur ex personâ David, sive Christi, vel cujuscunque, duo facit.* Sic quoque ad v. 17. *Suprà Psalmus ex personâ Christi vel Justi nequitiam persecutorum & pertinacium ostendit.* Item ad v. 18. *Confitebor tibi in Ecclesiâ magnâ, &c. Si referatur ad Christum, fructus resurrectionis Christi est instructio Ecclesiæ, & fides, quâ Ecclesia confitetur Deum. Cui sensus Mysticus est sensus potior, ut ad Ps. II. §. III. notavimus.* E Recentioribus statim post Lutherum eminebat BVGENHAGIVS, qui ita ad Inscriptionem hujus Psalmi: *Summa. Hæc Christus, & quisque fidelis, in tribulatione fortiter precatur contra veritatis adversarios. In fine autem iustitiæ faventibus letitiam imprecatur.* GESNERVS I. C. in Præf. *Nos Christo potius, (alleganti v. 19. Odio me habuerunt absque causâ; Joh. XV. 25.) quàm Calvino credentes, Psalmum de ipso Christo interpretamur. Præsertim cum integer Psalmus hac ipsâ propositione, quam Christus allegat, (Odio me habuerunt absque causâ;) summatim comprehendatur. Et cum insuper in eo non pauca sint, quæ Davidis personæ minimè conveniunt. Neque tamen negamus, Davidem, ut Christi typum, eâdem precandi formulâ in suis quoque ærumnis usum esse.* BAKIVS ex ALES. *Est enim Psalmus 35. Precatio Christi in Passione, contra Judæos, & Ecclesiæ omnium temporum persecutores.* Et è CASSIO-

DORO: *Secundus Psalmus latè de Passione agens. Item: Non de Davide propriè, sed de Servatore hunc Psalmum esse exponendum.* CALOVIVS: *Psalmum hunc de Christo merito explicant Hieronymus, Augustinus, Bugenbadius, Brentius, Gesnerus, præeunte ipso Christo.* De GROTIIO ad §. II.

§. VII.

Judæi quidem in Commentariis Literalibus Messiaæ ad hunc Psalmum nullam faciunt mentionem. Sed hoc mirum non est, cum isti magis Philologici esse soleant, quàm Theologici, nec ad viscera usque veteris Theologiæ Judaicæ pertingant; nisi interdum quædam inspergantur, quod tamen fit *ὡς ἐν παρόδῳ*. Aliunde ergò jam petenda erunt, quæ ad rem faciant. Extat de Causis Exilii Ultimi Judaici discursus longior in Tr. Talm. *Messechet Foma c. Schibbat Jamim*, ex quo hæc verba saltem recitabimus: *מקדש שני שאנו בקראים בו שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות הסדום מפני מרה דרב מפני שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם שהיתה בניהם כנגד שלש עבירות הללו: Sanctuarium Secundum, circa quod occupamur, ubi Legis fuerunt studiosissimi, ut & Preceptorum, & Erogationis Eleemosynæ, propter quam causam devastatum est? Propter Odium gratis. (Ps. XXXV. v. 19.) Ut inde discas, Odium gratis, quod inter illos erat, gravius esse, quàm sunt tria illa crimina, nempe Idololatria, Revelatio Pudendorum, seu Incestus, & Effusio Sanguinis. (Nempe quæ invaluisse dicuntur magis sub Templo Primo, quàm sub Templo Secundo; unde quoque Exilium Primum.) In primo autem Templo non fuit illud Odium gratis. (Ps. l. c.)* Idem locus

in

in Talmud. Hierof. Libr. *Joma*, iisdem ferè verbis extat, unde à RAYMVNDO, in Pugione Fidei, Part. III. Dist. III. c. repetitur. Quid verò? An tantum illud est *Odium gratis*, ut superet gravissima scelera? Unde igitur hoc est? Et unde illud est, quod in Templo Primo non reperiatur, sed tantum in Secundo? Unde est, quod propter illud solum Templum Secundum devastatum sit, quicquid etiam operæ in Legem & Bona Opera inpenderent? Et quid Davidi hinc cum Templo Secundo? Sanè nulla alia causa, quàm quod Messiam sub Templo Secundo pro præstitis beneficiis extremo profecuturi sint odio, ut etiam ad Crucem agerent, suisque potius Traditionibus, quàm Doctrinis ejus perstituri. Aliàs certè sub Templo quoque Priori *Odium gratis* fuisse, nemo dubitabit, nempe quo sine causa bonum pro malo compensarunt. Cur enim David aliàs de eo in hoc Psalmo, aliisque? At hoc maximè in Christo obvium fuit, quo nemo magis, nemoque iniquiori ratione odio expositus fuit. Hoc erat illud, de quo omni jure conqueri poterat, Joh. XV. 25. Hoc erat, quod Davidem non tam de se, quàm de Messia in vaticinio Pf. XXXV. 19. dixisse, testatur. Quin, hoc erat, ad quod mentem direxerunt veteres Judæi, quandò propter illud se haud immeritò Exilio Ultimo multatos esse, queruntur. Nec enim illud שנאת חנם *Odium Gratis*, alibi, quàm in hoc Pf. XXXV. 19. & Pf. LXIX. 5. occurrit, unde ab illis desumptum est. Nec alia potior materia Psalmi hujus XXXV. quàm hæc, dari poterat, ad quam tota summa reducenda esset, ut benè monuit §. præc. GESNERVS. Hæc ergò de *Odio gratis*, in Messiam, ad hunc Psalmum imprimis notentur. Ut & illa de *Lege*, ex quâ Christus allegavit, quæ extant in *Tanchuma*:

כטו

כשבא אסף והחזיר לומר האזינה עמי תורת ישראל לאסף
 וכי יש שם תורה אחרת שאתה אומ' תורת כתר קבלנוהו מהר סני
 אמר להם אסף פשעי ישראל אומרי שנביאי וכתובי אינן תורה
 Quando venit Assaph, & incepit dice-
 re: (Ps. 78. v. 2.) *Auribus percipe populus, Legem meam.*
Dixerunt Israël ad Assaph: Et nunc est alia Lex ibi, quod
tu dicis: Legem meam? Jam utique accepimus illam de
monte Sinai. Dixit eis: Impii Israël dicunt, Prophetas
& Hagiographa non esse Legem, & non credimus illis.
 Vid. supra §. II. Aliud adhuc est, cum (β) etiam men-
 tio fit *Laudis Dei*, in *Ecclesiâ Magnâ* à Christo annuncia-
 tæ, v. 18. quod cum Annunciatione Nominis Divini con-
 jungere Apostolum, Hebr. II. 12. vidimus §. III. Ad hunc
 locum BRAVNIVS Comm. in Ep. ad Hebr. *Jesunum est,*
quod Judæi hunc locum, quem Paulus hic allegat, (nempe è
Psal. XXII. 23.) intelligant de Messia quidem, sed eo tantum
sensu, quod Messias solus habuerit autoritatem pronuntiandi
nomen Tetragrammaton יהוה, & quod aliquandò docturus sit
omnes Judæos, quomodò id nomen rectè pronuncietur. Un-
 de forsitan nata est stygia Judæorum fabula, quod Jesus
 abstulerit è Templo *Schembamphorasch*, hujusque ope tot
 fecerit prodigia, & idem discipulos suos docuerit; de quâ
 pluribus WAGENSEILIVS in Tel. Ign. Sath. ad Libr.
Toledot Jeschu. Davidem igitur sic vaticinatum esse his &
 similibus verbis de Messia, veteres Judæi omninò credidis-
 se videntur. Rectius omninò de se Christus Joh. XVII. 6.
Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de
Mundo. Denique etiam (γ) KIMCHI ad v. 18. *In Eccle-*
siâ Magnâ; notat, laudem eam annunciandam fore,
quandò omnes Israelite in unum congregabuntur. Id certè
 tempore Davidis haud factum. Nec David omnibus præ-
 dicare

dicare poterat. Videtur ergò animum intendisse ad Congregationem Ultimam, cui præerit Messias, & gloriam Dei manifestabit. Id quod Judæos expectare adhuc, testis est B V X T O R F F. Synag. Jud. c. XXXVI. Consolat. 2. & 9. p. 453. 455.

§. VIII.

Psalmsus ergò varios *Titulos* habet, pro diversitate scoporum, quos quisque sibi circa eundem constituit. Nos præcipuè *Preces Christi contra Maledicos* suos continere, putamus. Ac proinde in tres partes dividimus (I) à v. i. usque ad 10. quâ extat *Invocatio Dei*, pro *exercendâ Justitiâ*; (II) à v. 11. usque ad 17. quâ *Maledicorum Iniquitas* ideò exponitur; & (III) à v. 18. usque ad fin. quâ ideò *Fiducia* de Auxilio Dei adjicitur. *Titulus Hebræus* Generalis est לרר, quem LXX. pro more suo reddunt τῷ Δαυὶδ, VVLG. *Ipsi David*. A Q V I L A verò: τῷ Δαυὶδ, *Davidis*. Denotatque & Autorem, & illum, cujus jussu recitatus fuit. *Invocatio* autem Justitiæ in Part. (I) continet (1) *Propositionem* v. i. *Judica, Domine, nocentes me, expugna impugnantes me*. His verbis causam suam Deum vult agere Messias, ut fit in Judiciis à Judice vel Causidico; nempè verbis magis, quàm opere. ריבך יהוה את יריבי; *Contende Domine, cum contendentibus mecum*. R A S C H: עשה מריבה עם אותם שעושים מריבה עמי; *Institue altercationem cum his, qui altercantur mecum*. C I C E R O L. I. Offic. *Sunt duo genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim. Cumque illud sit proprium hominum, hoc belluarum, confugiendum est ad posterius, si uti non licet superiore*. Quanquam enim pro suis Hostibus oraverit Christus Luc. XXIII. 34. & Vindictam propriam discipulis suis prohibuerit Luc. IX. 55. quin Amorem, Beneficia, & Orationem pro

persequentibus & calumniantibus, ad exemplum Patris cœlestis, iisdem commendaverit, Matth. V. 44. hoc tamen nihil impedit, quin Honorem suum & Famam tuendam Deo committat. Joh. VIII. 50. *Est, qui querat & iudicet.* Illumque propterea invocat, Joh. XVII. 5. *Causam verò Christi agit Deus per Prædicationem Evangelii, Joh. XII. 48. Sermo, quem locutus sum, ille iudicabit eum in novissimo die.* Addit hinc (2) *Instrumenta Securitatis suæ v. 2. 3. Apprehende arma & scutum, & exsurge in adiutorium mihi; effunde frameam & conculce aduersus eos, qui persequuntur me; dic animæ meæ: Salus tua ego sum.* Sunt hæc instrumenta bellica, Ezech. XXXVIII. 4. *Cumque Deo tribuuntur, denotant nunc Causam Salutis, quæ est ejus Gratia, ut Ps. III. 4. Tu autem, Domine, Clypeus super me, (מגן כערי) gloria mea, & exaltans caput meum; item Ps. XVIII. 36. Clypeus Salutis Dei; nunc ipsam Veritatem, causam Securitatis, ut Ps. XCI. 5. Scuto, (מגן) circumdabit te veritas ejus.* Duo enim hæc sunt, quibus Deus præcipuè nos iuvat, quæque proinde in Christo quoque conspicua Joh. I. 14. 17. de quibus hinc Ps. XXV. 10. & alibi sæpius. Quibus adhuc Framea *Iustitiæ Dei* accedit, de quâ Habac. III. 11. quæ est instar Hastæ fulgurantis, Hastæ Calumniarum, de quâ Ps. LVI. 5. opposita. Et hæc tria illa sunt, quæ in Evangelio concurrunt, ejusque vim promovent & progressum; de quibus Hebr. IV. 12. 13. Rom. I. 11. *Dic Animæ meæ.* Hæc Postilla Moralis de *Amicis Christi* per Allegoriam exponit. Rectius, de Ecclesiâ.

§. IX.

Fructus autem (3) penes Inimicos primus dicitur *Pudor* v. 34. *Confundantur & vereantur, querentes animam meam. Avertantur retrorsum, & confundantur, cogitan-*

gitantes mihi mala. Ubi enim Pudor & Reverentia est, ibi Agnitio Peccatorum & Pœnitentia, ubi verò Pœnitentia, ibi spes Emendationis. Inde Jer. II. 26. *Quomodo confunditur fur, quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israël.* Hanc ergò imprimis quærere Messiam, patet ex eâdem formulâ precandi, ab ipso adhibitâ Ps. XXXIX. 2. *Confundantur retrorsum, & reveantur simul, qui quærunt animam meam, ut auferant eam. Convertantur retrorsum, & reveantur, qui volunt mihi mala.* Sic & Psalm. LXIX. 3. 4. CXXVIII. 5. Hinc Prodromus Christi Johannes Marc. I. 15. *Quoniam impletum est tempus & appropinquavit Regnum Dei; pœnitementi, & credite Evangelio.* Et ipse Luc. XXIV. 46. *Sic scriptum erat, & sic oportebat Christum pati, & --- prædicari in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolymâ.* Pœnitentia verò Salutaris est, aut non Salutaris. Hujus jam ante mortem Christi indicium præbebat ejus Proditor, Judas, Matth. XXVII. 3. sqq. illius, Petrus, c. XXVI. 75. uterque Linguae Impiæ adversus Servatorem suum paulò ante exemplum. Sic Milites quærentes Christum, eique mala intendentes, Joh. XVIII. 5. Centurio & custodia ad Sepulcrum Christi, Matth. XXVII. 54. & Multitudo eorum, qui Petri orationem audierant, Act. II. 37. hujus Confusionis, Reverentiæ, & Regressus, unâ cum Pilato, hujusque uxore, & multis aliis, præstant partim initia, partem progressum salutarem. Ubi verò hic locum non invenit, aut planè nulla sunt Pœnitentiæ documenta, ibi succedit Justitia Divina.

§. X.

Quare (4) rogat Servator v. 5. 6. *Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: & Angelus Domini coarctans eos:*

C 2

Fiat

Fiat via illorum tenebræ & lubricum : & Angelus Domini persequens eos. Elucet hinc, quem eventum habeant Consilia Impiorum si iisdem perseverent. Nempè hîc in his terris consequuntur, & se invicem excipiunt, *Pœnæ.* Nec enim aliter fieri potest per Justitiam, ad quam provocare licet, cum propter aversionem mali, tum propter exemplum aliorum. Dissipantur tandem ipsi, ut dicitur *Pf. I. 4. Non sic impii, non sic; sed tanquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ.* Exemplum illustre præbet Dispersio Judæorum per orbem universum ultima, quam Odio suo in Messiam iniquo supra §. VII. tribuebant; Christus verò prædixit *Matth. XXIV. 14. & cui prælu- sit Dispersio ipsorum prior, II. Reg. XVII. 23. XXV. 11. & Dispersio totius generis humani prima, Gen. XI. 9. Quin ipse egressus è Paradiso Terrestri, Gen. III. 24. & Caini, à facie Dei, Gen. IV. 14. siquidem quò quis longius abest à facie Dei, eò longius est ab Ecclesiâ, & quò longius est ab Ecclesiâ, eò gravioribus periculis est expositus, hujus Exilii erant Imago. Unde etiam Deus *Angelo* utebatur *Gen. III. 24. pariter ut h. l. bis propter Emphasin: Angelus Domini coarctans, Angelus Domini persequens eos.* Cum enim in Scripturis ingens aliquod supplicium exercendum fuit, Angelum unum pluresve ei præfuisse, legimus, ut & *Es. XXXVII. 36. in Castris Assyriorum; & in populo Isrêlitico, ubi dicuntur plures emissi, Pf. LXXVII. 50. & tandem quoque in Extremo Judicio Matth. XIII. 41. Gradus enim suos habet Justitia Divina, mediisque primùm utitur Naturalibus, hinc verò etiam Supernaturalibus. Ad hæc verò Mali quoque Angeli, cum suis operibus, accensentur, ut *I. Par. XXI. 1. quæ sæpè nec animadvertunt homines, nec animadvertere cupiunt. II. Cor. IV. 4.*
Hinc**

Hinc tandem *Mentis Inconstantia* ac *Cæcitas*, quæ perturbationem rerum ac discordias inferunt, & Exilio Impiorum junctæ esse solent; quæque h.l. per *Viam* indicantur; *Iter* appellat David Ps. I. 6. Ita statim Disperſionem Babylonicam inſequēbatur confuſio Linguarum Gen. XI. 7. ſqq. De qua proinde Ps. LIV. 10. *Præcipita Domine, divide linguas eorum; quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in civitate.* Per quod quis peccat, per idem punitur & idem. *Sagittæ parvulorum factæ sunt plaga eorum, & infirmatæ contra eos linguæ eorum*, Ps. LXIII. 9. Et hæ sunt illæ *Tenebræ & Lubricitates*, de quibus Ef. VIII. 20. ſqq. Ps. XIX. 29. & quibus in devia abeunt & præcipitantur, ut nemo vel videat vel videre velit alterum.

§. XI.

Ex quibus tandem, ſi neque Pœnis his quiſquam moveatur, non poteſt non ſequi (5) *Ruina*, de quâ v. 7. 8. *Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei ſui: ſupervacuè exprobraverunt animam meam. Veniat illi laqueus, quem ignorat, & captio, quam abscondit, apprehendat eum, & in laqueum cadat in ipſum.* Differunt hæc paululum in Hebræo, ubi ita omnia ad verbum: *Quia gratis absconderunt mihi foveam laquei ſui.* (h. e. Laqueum ſuum, in foveam, in quam me detrahant.) Ubi VVLGATVS חרר per *Interitum* reddit. AVGVSTINVS per *Muſcipulam*. Et porro: *Fruſtrâ foderunt animæ meæ.* Scilicet, foveam ipſam. SYMMACHVS rectè: *ἠπώγουξεν* *ſuffoderunt.* Non autem LXX. oppoſitè ſatis *ἠνειδισαν*, *opprobrio affecerunt.* Hebr. חפרו, *Foderunt*; quod in Kal nunquam ſignificat *Pudore affecit*, ſed potius *Erubuit*. Unde malè VVLGATVS: *Supervacuè exprobraverunt animam meam.* Utut enim talia à reipſâ aliena non ſint, à verbis & con-

nexione tamen horum abeunt longius. Atque his proinde respondent magis quæ sequuntur: *Veniat illi vastum illud, quod nescire vult, & rete ejus, quod abscondit, capiat ipsum; in vastum illud vel foveam, (Hebr. כְּשִׂוּא) cadat in ipsam; scilicet, in quam me detrahere tentavit. Ubi vox כְּשִׂוּא, Fovea, quam quis nescit, Extremam notat Perniciem, quæ maximè incipit à morte. Quemadmodum Es. XLVII. II. Veniet super te malum, & nescies ortum ejus, & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare: veniet super te repente כְּשִׂוּא fovea, quam nescies. Nec enim vel Infernum vel Mortem suam scit homo. Eccl. IX. 12. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. Nec ex inferno datur Redemptio Matth. V. 26. Ultimus hic Gradus Pœnarum Divinarum, ubi priores nihil proficiunt; quem etiam hac conditione exorare licebit. Insigne exemplum reliquorum populorum præbebit Israël, de quo propterea Paulus, tanquam non sine lacrymis queritur Rom. XI. 7. 8. 9. Quid ergò? quod querebat Israël, hoc non est consecutus: electio autem consecuta est. Ceteri verò excæcati sunt: sicut scriptum est: Dedit Deus illis Spiritum compunctionis, oculos, ut non videant, & aures, ut non audiant, usque in hodiernum diem. Et David dicit: (Ps. LXVIII. 23. quorsum etiam hic Psalmus referri poterit, propter locutiones quasdam similes;) *Fiat mensa eorum in laqueum, & in captionem, & in scandalum, & in retributionem illis. Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurva.* Cæcutientes enim expectat ruina, & qui intelligere nolunt malitiam suam, hac ipsa tandem suffocantur. Hoc toties Christus hostes suos docuit, cum in ter-*

ris

ris adhuc cum iisdem consuetudinem ageret, in figuris & exemplis, v. gr. Matth. XXII. 34. 46. XV. 22. quibus suo semper gladio jugulati, suisque laqueis irretiti, & in foveam Christo paratam prolapsi sunt. Quæ de Caipha ab officio postmodum remoto, de Pilato supplicio mulctato, de Herode Lugdunum sub Caligulâ relegato, ex Hist. Eccl. afferri solent, tacebimus. Hoc serò nimis dolebunt, quos Mors improvisa rapuit, & Infernum absorpsit. *Hi sunt*, exclamantes, *quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii.* Nos insensati viam illorum æstimabamus insaniam. - - - Ergò erravimus à viâ veritatis, & justitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. - - - In malignitate autem nostrâ consumti sumus. Talia enim dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt. *Quoniam spes impii tanquam lanugo est, qui à vento tollitur;* Sap. V. 3. 4. 6. 13. 14. Petit ergò hic Christus damnari, quos certò novit ad Pœnitentiam non posse revocari, ut CASSIODORVS ad h. l.

§. XII.

Tanta verò cum sit ejusdem Certitudo de rebus futuris, tanta ejus cum inter orandum Fiducia sit, fieri non potest, quin (6) in Letitiam, neglecto Dolore, in Precibus erumpat. Quâ de causa ille v. 9. 10. *Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tui? Eripiens inopem de manu fortioris ejus; egenum & pauperem à diripientibus eum.* Notamus ex his verbis Gaudium ipsum, ejus Manifestationem, & Causam. Solet in mediis doloribus lætuque gravissimo Letitiam Spiritus ostendere Servator, in signum Evangelii sui, ut Ps. XXII. 23. Neque sic dissentimus ab eo,

eo, quod est in Bibliis Latinis Rob. STEPHANI, in Sum-
 mario hujus Psalmi, eum *plenum esse Fidei & Amoris*, nec
 proinde ipso ad Vindictam abutendum esse. Ut enim
 Fides & Amor etiam in Precibus Servatoris contra Ma-
 ledicos suos elucent, ita Luctus propter Maledicentiam
 eorum non tollit Gaudium. Namque hoc fuit inter Fru-
 ctus Spiritus, quo Christus impletus erat Luc. IV. 18.
 Unde Paulus Gal. V. 22. *Fructus autem Spiritus est: cha-
 ritas, gaudium, pax.* Idemque adeò hortatur Phil. IV. 4.
Gaudete in Domino semper: iterum dico, gaudete. Præfer-
 tim verò Signum *Fidei* est, quæ nisi comitetur Orationem,
 frustrà hæc est, contra, si adsit, efficax est, ad quævis
 impetranda. Hæc regula Christi Marc. XI. 24. *Omnia,
 quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & eve-
 nient vobis.* Quare etiam idem hîc *Fidei*, idemque Gau-
 dii *Effectus*, quo manifestantur: *Omnia ossa mea dicent:
 Domine, quis similis tui.* Credidi, inquit David, *propter
 quod locutus sum*, Pf. CXVI. 10. Hîc Christus ex ipsius ore:
Omnia ossa mea dicent. Nec enim è solâ Linguâ, sed ex Ossi-
 bus quoque singulis Gaudium innotescit. Quemadmodum
 ipse in summo Luctu Pf. XXII. 18. *Omnia ossa mea dinume-
 rabo;* sic David lætabundus Pf. LI. 10. *Et exultabunt ossa hu-
 miliata.* Sic & ipse h. l. *Ossa mea dicent.* Quid ergo? &
 quæ *Causa* est hujus Gaudii? Non satis piè RASCHI;
 כשׂאראתא במפלתם *Cum videro ruinam illorum.* Quod es-
 set mali animi & ἐπιχαιρηντικὸς argumentum. Imò potius
 non longè quærenda est ratio, quam ipse addit Servator,
 nempè *Salutare Dei*, i. e. Salus hominibus per Christum
 promissa; item summa Dei Sapiencia, Bonitas, & Poten-
 tia, quibus Salutem illam præstat, nec similem sibi habet.
Quis similis tibi? Idem quoque ipse verbis Esaiæ: *Hæc di-
 cit*

cit Dominus, rex Israel, & redemptor ejus, Dominus exercituum: Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus. Denique *Causam* huic gaudio suppeditat *Salus ipsa* subsequens, seu *Liberatio Inopis* à fortiori, & egeni à prædonibus, h.e. propria *Servatori*. Ubi *inops* ipse est, qualem se vocabat *Luc. IX. 58.* ipsumque *Paulus II. Cor. VIII. 9.* At *fortior*, qui se putat talem, vel in *Positivo, fortis* ille & *armatus*, *Luc. XI. 21.* & *homicida ab initio Joh. VIII. 44.* Quique & ab aliis pro tali habebatur.

§. XIII.

Expositio Injuriarum (II) ita comparata est, ut saltem illarum præcipuas quasdam, & quæ *Verbis* potissimum ipsi inferendæ erant, à v. II. usque ad v. 17. comprehendat. Igitur ante omnia inter illas comparet (α) *Falsum Testimonium*, quippe quod reliqua genera facile superabat. Inde ergò v. II. inquit: *Surgentes testes iniqui, quæ ignorabant,* (HEBR. *ignorobam,*) *interrogabant me.* Hujus generis *Testimonia* partim in *Judiciis*, partim & in aliis *Conventibus* contra *Christum* lata fuerunt, tam de rebus iniquis, quam ignotis. Ex illis erat, quando eum *Samaritanum* esse levem, qui agitaretur à *Sathanâ*, *Joh. VIII. 48.* non finè summâ audaciâ vel malignitate calumniabantur. Ex his autem, quod de *Templi Destructione*, ab illo suscipiendâ *Marc. XIV. 58.* *Matth. XXVI. 60.* fingebant, publicèque contra ipsum proferebant. Nec enim hæc verba unquam ex ejus ore audita. *Solvite Templum hoc*, dicebat, & *loquebatur de templo corporis sui*, *Joh. II. 19. 21.* Illi verò *Marc. I. c.* *Nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam templum hoc manu factum, & per triduum aliud non manu factum edificabo.* Quod in *Cruce* adhuc pendentem blasphemiam ex-

D

pro-

probrabant Marc. XV. 29. *Vab! qui destruis templum Dei, & in tribus diebus illud reedificas, salvum fac te ipsum.* Sic & Matth. XXVII. 40. Ne dicamus, quod Beelzebubi familiarem, per quem prodigia faceret, Luc. XI. 15. peccatorum socium, Luc. XV. 2. hominem voracem, vini-que potatorem, Matth. XI. 19. Sabbathi contemptorem profanum, Joh. IX. 24. populi seductorem Matth. XXVII. 63. Joh. VII. 12. & seditiosum Marc. XV. 28. cui qui crederet, maledictus esset, Joh. VII. 49. peccatorem apertum, & malefactorem, Joh. XVIII. 30. Latrone pejorem, v. 40. blasphemum, Matth. XXVI. 65. qui seipsum Filium Dei fecisset, Joh. XIX. 7. & Regem hujus Seculi, qui Imperatori contradiceret, v. 12. vocarent. Falsissima erant hæc omnia, & iniqua, imò inaudita. Ipse ideò Pilatus quasi mirabundus Matth. XXVII. 13. *Non audis, quanta adversum te dicunt testimonia?* Quibus accedebant (β) *Questiones captiosæ*, quales partim in Ignominiam Christi cedebant, ut illa Matth. XXVI. 68. *Prophetiza nobis Christus, quis est, qui te percussit?* partim in periculum, ut illa Caiphæ, Matth. XXVI. 63. *Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus, filius Dei;* & Pilati c. XXVII. II. *Tu es Rex Judæorum?* Pluresque aliæ, quæ præcesserant Matth. XXII. 17. 28. 36. quæ eo ipso Christo ignotæ fuerunt, quod ipsi prorsus adversæ; ut Matth. VII. 23. *Nunquam novi vos.* Aut, quod ipsi quærentes nescirent, quid quærent; juxta LXX. & VVLG.

§. XIV.

Quod verò maximum, erat in his (V) summa *Ingratitudo* v. 12. *Retribuebant mihi malum pro bono, sterilitatem animæ meæ.* Vitium ingens est, si quis memoriam beneficiorum abjiciat. Unde inter scelestos, in novissimis die-

diebus, etiam ponuntur *ingrati* II. Tim. III. 2. Et Deus κατ' ἐξοχὴν Luc. VI. 35. dicitur *benignus, super ingratos & malos*. Conf. Luc. XVII. 18. seqq. Quod si jam, ut ipsi Gentiles agnoverunt, homine ingrato nihil pejus est, illi certè, qui contrà Servatorem ingrati fuerunt, bipedum nequissimi dicendi sunt. Causa est hinc Beneficiorum Magnitudo, inde Malorum varietas, inter quæ secundum regulas Justitiæ proportio observanda fuisset; quam tantum abest, ut attenderent ingrati, ut potius nihil magis violarent. Inde non tantum non tribuebant, quæ tribuenda erant, sed & quæ ad ipsos haud pertinebant, pervicaci fronte rapiabant. Id quod additur in explicatione: שׁכַּר לְנַפְשִׁי orbando animam meam. Quod quidem AQUILA, quasi שׁלֵוּל per ἀτέκνωσις, Privationem Liberorum, & LXX. ἀτεκνίαν, VULG. Sterilitatem; SYMMACHVS per ἀντετραμμένα κατὰ τῆς ψυχῆς μου, alii ἀντετραμμένα, alii συνετραμμένα. ABENESRA: שׁוּרָה וְהָיָה שׁוּרָה, nomen est, vox שׁוּרָה. Nos per Infinitivum aut Gerundium commodè reddi posse, putamus: *Orbando*. Ubi nempe orbârunt Christum, ejusque animam, tanquam partem potiore, non solum vitæ necessariis, ut Luc. VII. 44. sed & famâ, honore, amicis, quibus Anima ipsius delectabatur, Joh. VII. 47. 52. IX. 34. Quin vitâ ipsâ privare, omnibus modis tentârunt, Joh. VIII. 37. 40. & Martyres ejus, ipsosque infantes innocentes, liberos spirituales, Matth. II. 16. 17. 18. simili crudelitate persecuti sunt; quod est Animam rapere vel privare. Nec unquam Davidi, ejusque familiæ contigit.

§. XV.

Utque Malum hoc tam enorme eò magis appareat, fit *Comparatio* inter *Merita* Servatoris, & horum *Compensatio*.

*sationem detestandam. Atque illa ideò recensentur (1) v. 33. 34. Ego autem, cum mihi molesti essent, induebar cilicio. Humiliabam in jejunio animam meam, & oratio mea in sinu meo convertetur. Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum, sic complacebam, quasi lugens & contristatus, sic humiliabar. Quæ sunt Notæ Commiserationis Christi, quâ ductus est propter Morbos hostium suorum; כחלות, i. e. Peccata & Pœnas illorum; ut vocat Esaias c. LIII. 4. חליי & מכאובי, & cum eo Luc. VIII. 17. Ipse Infirmities nostras accepit, & ægrotationes nostras portavit. VVLG. Cum mihi molesti essent; nempè Peccatis suis. Atque illæ se exeruere per a) Cilicium, h. e. Vestes detritas, & ignominiosas, Matth. XXVII. 28. 29. Marc. XV. 16. Joh. XIX. 2. Luc. XXIII. II. quibus & Prophetæ Christo prælusere; v. gr. Etaias c. XX. 4. pluresque in luctu suo. Conf. Jos. IX. 4. II. Reg. XIX. 2. Ad hæc quidem AVGVSTINVS: Evangelio perscrutato, non invenimus, Dominum in aliquâ passione & tribulatione suâ induisse se cilicio. Unde idem ad Allegoriam confugit, Cilicium, inquit, fortasse appellat carnis sue mortalitatem. Sic & THOMAS, & qui eum sequuntur, Scholastici. Verùm ex locis citatis constat, quod per Cilicium illud sensu Literali intelligantur vestimenta obsoleta, & in turpitudinem Christo admota, aut luctus causâ ab ipso admessa. Idemque sentiendum de *Jejuniis*, de quibus hîc Pfalter b) vaticinatur; & ex quibus eminet quidem illud Matth. IV. 2. Sed quid si etiam dixerimus, post Manducationem Agni Paschalis, sub durissimo jejunio vitam Christum finivisse? ut ipse ad discipulos Matth. XXVI. 29. Non bibam à modò de hoc genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum, in regno Patris mei; & Joh. XIX. 28. Sitio. Nec tamen Potum ex
ace-*

aceto & felle mixtum sumsit, Matth. XXVII. Signa hæc erant Expiationis, & Doloris de Peccatis aliorum gravissimi; quo certè gravior nullus esse potuit, quam Christi. Vid. supr. §. IV.

§. XVI.

Unde quoque c) ejusdem *Oratio*, cujus sunt exempla manifesta in monte Olivarum, Matth. XXVII. 36. Marc. XIV. 32. item cum in Arâ Crucis intercederet pro inimicis suis, apud Patrem Cœlestem, tanquam pro fratribus suis & amicis, Luc. XXIII. 34. *Pater dimitte illis*. Num verò quisquam mortalium animo tam placido tamque benigno fuit, qui hæc ita eloqueretur? Orare pro Calumniantibus & Maledicis, supremus pietatis Gradus est. Profectò nec David, nec Moses, nec alius quispiam hac in re cum Christo comparandus. Sed quid significat, quod extat: *Et oratio mea in sinu meo convertetur?* RASCHI & ABEN ESRA volunt, per modum Imprecationis hoc proferri, nempè si Preces illæ aliud quid, quàm Salutem Hostium intendant, rogari hîc, ut Malum in sinum ipsius precantis revertatur. Ut rogat David contra vicinos suos, Psalm. LXXIX. 12. Verùm non opus erat Imprecatione, ubi constat, quod oratio Christi, in Salutem Hominum directa, adeò ad ipsum redierit aut compensata sit, ut vix quicquam his effecisse videretur, nisi ut eò gravius tantum in eum insultarent; quod & faciunt omnes Impii, qui *rursùm crucifigunt sibi metipsis Filium Dei, & ostentui habent*, Hebr. VI. 8. non obstante, quod omnes redemerit, & pro omnibus intercesserit. Quæ phrasis est Scripturæ Sacræ, v. gr. Es. LXV. 6. *Reddam, & retribuam in sinum eorum iniquitates vestras, & iniquitates patrum vestrorum simul*. Et Jer. XXXII. 18. *Reddis*

iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum. Unde Christus etiam retinet Luc. VI. 38. *Mensuram bonam & confertam & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.* Aliàs etiam dici solet super Caput; ut Ez. XXII. 31. *Viam eorum in caput eorum reddidi.* Sinus enim & Caput sensum habent subtilissimum. Unde constat, quantoperè sentiat Servator Osorum suorum Linguam petulantem, pro Precibus suis. *Es ist ihm belohnet/ einge- drenget/ und sauer gnug gemacht.* Orationem autem hanc excitabat d) summa *Tristitia*, cujus specimen singulare reliquit Christus Matth. XXVI. 38. ubi ipse: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Neque tum solùm, sed & per totum vitæ suæ spatium tristis incessit. HEBR. התהלכתי, *Ambulavi*; quod non satis ad rem VVLGATVS: *Complacebam.* Imprimis cum in Crucem duceretur, eamque portaret, ubi imprimis obtinuit illud, quod in HEBR. ist: קר שחתי *Pullatus humilisque iui.* Verf. VET. GR. σκυθρωπῶς ἐκύβην, *Mæstè inclinatus sum.* Adeò ut sub onere hoc gementi & oppresso, ad jungerent Simonem Cyrenæum, Matth. XXVII. 37. Et hæc quidem omnia propter illos, quos tanquam Amicos, Fratres, vel Matrem ipsam amabat, eorumque Morbis tantùm indolebat. SYMM. ἐν τῷ παρενοκλεῖσθαι αὐτῆς, *cum isti molestarentur*, vel à Sathanâ undiquaque vexarentur. Nec enim confunditur, fratres eos vocare, Hebr. II. 12. qui ex eadem matre Synagogâ cum ipso oriundi, Gal. IV. 26. utut ipsi tantum laborem suis iniquitatibus præbuisent, Ef. XLIII. 24. Matremque salutatur, & Luctum gravem de eâ testatur, quæ *Fornicatione* indignam se hoc nomine reddiderat, juxta illud Hof. II. 2. *Judicate matrem vestram, judicate, quoniam ipsa non uxor mea.*

§. XVII.

Sed cum aduersarii hac commiseratione tantum abuterentur, & eò magis suæ in ipsum responderent *Lingua Petulantia*, eandem etiam (2) per suas partes describit. Nempè sic v. 15. 16. *Et aduersum me letati sunt & conuenerunt: congregata sunt super me flagella, & ignoravi. Dissipati sunt, nec compuncti, tentauerunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.* Comparent hîc Gaudia, Conuenticula, Contentiones, Sannæ. *Gaudia* (a) sunt à *Latere* Christi, ut si quis lugentem saltibus & ovatione comitetur. In HEBR. est: *וכצער* Quod AQUILA èν σκασμῶ μὲ, *in claudicatione meâ.* SYMMACHVS: *σκαζόντος μὲ, claudicante, me.* Qui pro Infinitivo sumunt, à Verbo *צער* *claudicavit*, vel in *alteram partem mutauit.* VULGATVS quidem: *aduersum me*; sed non satis exhaurit hanc Emphasin. Claudicatio Christi ergò hîc nihil aliud erit, quàm inclinatio ad lapsum, prout hunc instare, hostes ejus putabant, atque inde sepulcrum ejus custodiri curabant, Matth. XXVII. 64. Quod imprimis metuendum videbatur, ab eo tempore, quo captus erat, ac traditus in mortem; ipsosque etiam discipulos ipsius in angustias conjiciebat, Luc. XXIV. 21. Tunc ergò omnes contrà exultare, omnes ovare incipiebant; id quod ex ipsorum clamoribus: *Crucifige, Crucifige*; satis apparebat. Præsertim illud notabile est, quod de Herode, hoste ejus acerrimo, scribitur Luc. XXIII. 8. *Herodes autem, viso Jesu, gavisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore, videre eum, eo quod audierat multa de eo, & sperabat signum aliquod videre, ab eo fieri.* Hic igitur *Claudicantium* promachus, qui hîc dicuntur, & Christum secum à Deo claudicaturum, sperabat, contrà Judæos. Ceteri gaudebant ob
inte-

interitum ejus. Lætitiâ hanc, de quâ etiam post, v. 21. 25. inter alia arguunt, contra Jejunia Christi, (b) *Conventicula, & Consultationes*, de quibus imprimis ex historiâ Passionis, v. gr. antequam caperetur, Matth. XXVI. 3. *Tunc congregati sunt principes Sacerdotum, & Seniores populi, in atrium principis Sacerdotum, --- & consilium fecerunt, ut Jesum dolo tenerent.* Et postquam ceperant, Scribæ & Seniores iterum *convenerunt apud Caipham*, v. 57. Altero que statim die *consilium inierunt omnes, --- ut eum morti traderent*, Matth. XXVII. 1. Et sic porrò usque ad Mortem, ad quam ipsum multos duxisse, Luc. XXIII. 27. extat: *Sequebatur autem illum multa turba populi, & mulierum.* Hi nempe omnes à Latere, vel potius in Claudicatione ejus. Nequi hi tantum, sed & *Claudicantes* maximè contra eundem congregati, Matth. XXVII. 27. Scilicet hi potissimum fuerunt Milites Romani; duoque Principes, Herodes & Pilatus, quos eodem die propter Christum invicem conciliatos esse, legimus Luc. XXIII. 12. נאספו עלי: ולא ידעתי: נכירם *Congregantur contra me claudi, quos non cognovi.* VULGATUS quidem נכירם reddit per *Flagella*; sed Versio hæc non æquè quadrat h. l. præsertim cum addatur: ולא ידעתי: *Quos non cognovi.* Nec enim vel Gentiles illi antea cognoverant Christum, vel Christus cognoverat ipsos ab Ecclesiâ suâ alienos, stylo Scripturæ. Conf. Matth. III. 3. 4. Joh. X. 14. Vox נכירם verò optimè explicabitur è II. Sam. IV. 4. IX. 3. Es. XVI. 7. vid. supr. §. V.

§. XVIII.

Nec (c) satis quoque *Clamoris & Contentionum*, quò vehementiores Preces, *Supplicationesque* ad Deum, cum *clamore valido & lacrymis*, Christus obtulerat, Hebr. V. 7. HEBR. קרעו ולא רמו *Quod Vulgatus quidem: Dissipati sunt*

sunt, nec compuncti. Melius: Scinduntur invicem, nec silent. Vox enim adhibetur I. Sam. XV. 28. cum ita Samuel ad Saulem: Scidit Dominus regnum Israël à te hodie. Add. I. Reg. XI. 12. 13. XIV. 8. Hof. XIII. 8. Joël. II. 13. Eccl. III. 7. Et ex usu Arabum, ubi vox *قرع* significat: Contendit, Contendendo Vicit, item Recalcitravit. In partes enim de Christo semper abiisse turbas & Pharisæos, historiæ sacræ testantur. Et vel maximè cum ipso Judice Gentili de eodem litigare videbantur Joh. XVIII. 40. XIX. 12. Nec tacere poterant, sed eò magis clamabant: Crucifige; Matth. XXVII. 23. Denique etiam describit (d) Sanniones & Mimos, de quibus CIC. L. 2. de Orat. c. 61. *Quid potest esse tam ridiculum, quam sannio est? Sed ore, vultu, imitandis moribus, voce denique, & corpore ridetur ipso.* Quique Verba Christi Sanctissima Nugis suis excipiebant. Textus HEBRÆVS ita habet: כחמי לעגי מעוג חרקו שנימו: Sicut mimi cachinnantes ad sannas, strident dentibus suis. VULGATUS inde abit, cum reddit: Tentaverunt. Nam כחמי significat hîc: Sicut mimi & simulatores. מעוג verò est ex obsoleto עוג ad formam מקור, unde est עוגה Sanna; & vetitum apud Judæos, Nomen Tetragrammaton pronunciare ברשון עוגה sermone inani, aut inter risus & jocos. Vid. BYXTORFF. Lexic. Rabb. Maj. sub עוג. Solent ergò Hypocritæ aut Mimi, ut risus moveant apud spectatores, ipsi extenso ore & nudatis dentibus exemplum aliis præbere. Nam ררק etiam est Rumpere, Findere. Ut dentes rumpunt invicem, qui cachinnos tollunt, & in jocos effunduntur, ut SVET. Octav. c. 98. Unde etiam Thren. II. 16. *Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibilaverunt & fremuerunt, (וררק, hiatus fecerunt,) dentibus, & dixerunt; Devorabi-*

rabinus. Tales ergò Sanniones, tales Mimos & Parasitos, pro pecuniâ quælibet audentes, Matth. XXVIII. 12. agebant, qui optimo Servatori *genu flexo illudebant, ac dicebant: Ave rex Judæorum; & nunc caput ejus percutiebant arundine, quam sceptri instar tradiderant, & in faciem expuebant,* & plures ejusmodi nugas suscipiebant: ubi neque cachinnos defuisse certissimum est. conf. Matth. XXVII. 29. sq. Ut ceteros, Judamque adeò ipsum, jam prætereamus.

§. XIX.

Exaggeratas Injurias claudit (δ) Exclamatione & Invocatione Dei Servator v. 17. *Domine, quando respicies! restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam.* Consuevit David his Exclamationibus uti in gravissimis angustiis suis; ut Ps. VI. 4. *Sed tu, Domine, usque quò?* Itaque etiam Spiritus Sanctus ejus ori se attemperat in hoc Vaticinio. Quo & Graviter Malorum à se tolerandorum, & Fiduciam Auxilii Divini, diu fatis à se expectati, exprimit. Et statim Patrem cœlestem implorat, utpote qui ideò vult invocari Joh. XVI. 24. ne diutius tolerare velit vel perniciosos ipsorum, utut irritos conatus, quibus Christo exitium destinarent. HEBR. מַשְׂחָה *à foveâ illorum;* nempè de quâ suprâ v. 7. 8. vel Crudelitatem, quam cum Crudelitate Leonum comparat. Jam ante eadẽ ferè formulâ precandi in ultimâ anxietate usus erat, Ps. XXII. 22. nisi quod ibi Leonem unum, Sathanam, hîc plures, qui hujus quasi Instrumenta sint, nominet. HEBR. מַכְפִּירִי *à leonibus juvenis.* De quo nos ad Ps. cit. §. XX. Nempè transfertur ad homines, quibus nec animus, nec vires defunt, ad nocendum; æquè ut Ezech. xxxviii. 13. & Ps. lvi. 5. Animam verò suam, hîc quo-

quoque *Unicam* appellat, ut & Ps. cit. xxii. 22. *יחידה* *Unicam meam*; quemadmodum filia Jephthæ dicebatur, *יחידה* *Unigenita* Judic. xi. 34. Scilicet quod tantoperè à Patre diligeretur, utpote Filius ejus Unigenitus, Joh. III. 16. HEBR. *יחיד*, ut Zach. xii. 10. Et novum hinc suggerit argumentum, de præcipuo hujus Psalmi Objecto.

§. XX.

Hanc ergò *Fiduciam suam de Auxilio Dei* Christus porrò Part. (III) indicat à v. 18. usque ad 28. Et (1) v. 18. per promissam *Gratiarum Actionem*: *Confitebor tibi in Ecclesiâ magnâ, in populo gravi laudabo te.* Quod Christo hæc verba potissimum competant, suprâ testem Apostolum ex Hebr. II. 12. advocavimus, aliisque etiam rationibus ostendimus §. III. Prout & ad Ps. xxii. 23. 26. xl. 10. Ipseque ostendit, cum *aperuit os suum ad docendum*, Matth. V. 2. secus ac Inimici ipsius, ad convitiandum. Addimus & illud, quod Ecclesia illa magna, populusque gravis, Ecclesia Christiana Catholica jure optimo dici queat, non æquè Synagoga Judaica; quodque Confessio hæc & Laus Dei propter easdem Causas etiam à Membris Christi dilatanda fit, quorum Caput ipse est, quique sunt *Quietis terræ* v. 20. & *Fideles*, in *Justitiâ Christi* acquiescentes, v. 27. *Causa* autem præcipua hujus *Laudis* est, ut *Scopo* excidant *Hostes Iniqui*, de quibus ipse queritur Joh. xv. 25. ut suprâ ad §. II. prolixius docuimus. Verba sunt v. 19. *Non supergaudeant mihi, qui adversantur mihi iniquè: qui oderunt me gratis, & annuunt oculis.* Ubi verba posteriora melius forsitan reddideris: *Qui oderunt me gratis, (non) annuunt oculis*; scilicet quasi re benè gestâ. Nam particula *ל* *non*, ab initio versiculi ponitur, & hîc sub finem

subintelligitur. *Oculis autem annuere*, indicium mali animi esse solet, & ad exercitium iniqui in alium consensus. Ut Prov. x. 10. *Qui annuit oculo, dabit dolorem.* Add. Sir. xxvii. 25. Prov. vi. 12. Iniquitas verò eorum, & quare justum sit, ut scopo frustrentur, v. 20. determinatur, (a) nempe quod sint *Turbæ perpetuæ, in Christum & Ministros Evangelii excitatæ*: *Quoniam mihi quidem pacificè loquebantur, & in iracundiâ terræ loquentes dolos cogitabant.* At hæc non satis tetigit VVLGATVS, dum Codices Græcos cum LXX. Interpretibus sequitur. HEBR. enim: *Quia nihil, quod ad pacem, loquuntur, sed potius contrà pacificos terræ verba fraudulenta excogitant.* Ubi פָּאִיפִּי תֵּרָא *Pacifici terræ*, dicuntur ex illo significato, Jer. L. 34. *Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen ejus, judicio defendet causam eorum, ut quietem reddat terræ.* HEBR. : גַּאֵל וְגַר רִיב רִיב אֵת רִיבֵם לְמַעַן הַרְגִיעַ אֶת הָאָרֶץ. Sive ergò per Quietem ipsam vel Halcydonia, sive per Quietos efferas, perinde. Apostoli præcipuè illi sunt, qui Pacem à Christo sibi relictam Joh. xiv. 27. orbi annunciârunt, & quorum causam in Judiciis egit Christus, ut Pater causam ipsius, Joh. XV. 7. Et propterea explicat l. c. hoc vaticinium. Ut & confirmat Matth. X. 24. 25. *Sufficit discipulo, ut sit sicut magister ejus, & seruo, sicut Dominus ejus. Si Patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?* & de quibus satis testantur Act. Apostolor. & Hist. Persecutionum. Quam ipsorum *Virulentiam* vel *Factantiam* (b) adhuc per Profopoeiam & Imitationem Verborum describit v. 21. *Et dilataverunt super me os suum; dixerunt: Euge, Euge, viderunt oculi nostri.* Qualem descriptionem jam supra vidimus §. XVIII. cum quo etiam conf. I. Sam. II. 1. ubi significat, loqui audacter:

Dila-

Dilatatum est os meum super inimicos meos. Quanquam verò hæc ipsa verba non reperiamus, ea tamen, vel prorsus similia, satis prodit Historia, imprimis cum in Cruce viderent Jesum Nazarenum Joh. xix. 24. unde affectum illorum agnoscas. Saltem in cordibus suis sic dixisse, infra v. 25. docemur.

§. XXI.

Fiduciam Christi (2) arguit quoque *Confessio Providentiæ Divinæ*, quâ nihil certius est, & ad quam etiam contra Hostes aperit os suum, v. 22. *Vidisti Domine, ne fileas; Domine, ne discedas à me.* Quasi dicat, cum videas hæc omnia, etiam filere non poteris, neque me deserere. Tàm indissolubili nexu cum Omniscientiâ Dei juncta est ejus Justitia, atque Potentia. Quare plura sunt ejusmodi Providentiæ Dei Specialis testimonia, invicem juncta; ut Es. LIX. 1. *Ecce, non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat, neque aggravata est auris ejus, ut non exaudiat.* Quare & David iisdem ferè verbis, Ps. X. II. ubi Impius dixit in corde suo: *Oblitus est Dominus, avertit faciem suam, ne videat in finem;* respondet ad hæc v. 12. *Vides, quoniam tu laborem & doiozem consideras: ut tradas eos in manus tuas.* Et inde ad Preces confugit v. 12. *Exurge, Domine Deus, exaltetur manus tua, ne obliviscaris pauperum.* Propter quid irritavit impius Deum? *Dixit enim in corde suo: Non requires.* Et Ps. XLIII. 23. *Exurge, quare obdormis, Domine, quare faciem tuam avertis.* Sic & h. l. Messias Professioni suæ annectit Preces, vel Spei potius suæ documenta, v. 23. *Exurge, & intende.* Et quidem (a) ob *Causam Propriam* v. eod. *Intende judicio meo; Deus meus, in causam meam.* Quod quidem rogaverat ab initio Psal-

mi, v. i. jam verò repetit, ut & alia, & confidendo confirmat. Deinde quoque (b) ob *Causam Dei* v. 24. *Judica me secundum Justitiam tuam, Domine, Deus meus.* Scilicet ut imprimis *Consilia Justitiæ Divinæ vindicentur.* cf. *Pf. LXXXIX. 15. CXIX. 160.* Et (c) propter *Frustrationes Iniquorum*, ne gaudeant contrà *Mysterium Redemptionis à Christo perficiendum*, & à se, ut putabant, destruendum v. 24. 25. *Et non supergaudeant mihi. Non dicant in cordibus suis: Euge, Euge, animæ nostræ; nec dicant: Devoravimus eum.* Ita nempe cogitabant, utut contrarios eventus facile persentiscent; & sic triumphum canebant ante victoriam. Unde contrà eosdem *Esaias c. VIII. 9. Congregamini populi, & vincimini, & audite universe procul terræ: Confortamini, & vincimini, accingite vos, & vincimini: inite consilium, & dissipabitur: loquimini verbum, & non fiet; Quia Nobiscum Deus. Immanuel, i. e. Christus.* Et de *Eventu ipso Paulus I. Tim. III. 16. Manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumtum est in gloriâ.* Et *Petrus Actor. IV. II. Hic est lapis, qui reprobatus est à vobis ædificantibus, qui factus est in caput anguli.* Qui & statim ideò adjiciebat hortationem ad *Pœnitentiam c. III. 19. Pœnitimini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra.* Sic quoque h. l. confidit (d) de *Pœnitentiâ adversariorum Messias, Vates, v. 26. Erubescant & revereantur simul, qui gratulantur malis meis.* Juxtà *HEBR. Qui se magnos fecerunt super me.* Nempè ad breve tempus. Exempla jam ad *Part. (I) v. 4. adduximus, ubi paucis mutatis ideò Deum rogabat Servator; jam autem sic futurum, ut & de aliis, quæ rogaverat,*
con-

confidit. Inde sequitur (e) v. 27. *Exultatio Fidelium*, Christum potius, quàm Seculi Vitia diligentium, ejusque causâ Mala quoque plurima, juxtâ v. 20. sustinentium: *Exultent & lætentur, qui volunt justitiam meam, & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui voluit* (non: *Qui volunt*; ut VVLG. & LXX. sed ut HEBR. *וְהוֹמֵר* volens, i.e. Deus ipse;) *pacem servi ejus.* Lætitia enim horum est, propter Justitiam Christi, quam præ omnibus cupiebat Paulus Phil. III. 8. 9. *Arbitror ut stercora, ut Christum lucrificiam, & inveniar in illo, non habens meam justitiam, sed illam, quæ ex fide est Christi Jesu.* Tum & propter Majestatem Dei, imprimis in Messiâ conspicuam, quando venit, ut ministraret, & daret animam suam redemptionem pro multis, Marc. X. 45. Denique (f) & ipsâ suâ Linguâ hanc Justitiam Dei ejusque Laudem se prædicaturum, profiteretur v. 28. *Et lingua mea meditabitur justitiam tuam, totâ die laudem tuam.* Ubi iterum justitia illa Dei est, quæ in Evangelio potissimum manifestatur; ut Rom. I. 17. *Justitia Dei in eo revelatur ex fide in fidem*; quæ est illa sapientia Christi I. Cor. I. 30. II. 7. quam novissimè Christus ipse prædicavit Hebr. I. 2. *in laudem gloriæ gratiæ suæ* Eph. I. 6.

§. XXII.

Discimus jam (I) ex hoc Psalmo præcipuè, quàm exitiosum sit Reip. non minus, quam Ecclesiæ, *Odium Gratis*, vel sine Causâ conceptum; siquidem Christus ipse hoc præ ceteris vitiorum generibus ex hoc vaticinio v. 19. adducit Joh. xv. 25. tanquam Fontem ceterorum malorum, quæ inde sequuntur. Davides enim addit v. 20. quod inde Contentiones & Rixæ perpetuæ enatæ sint, & quod præcipuè hoc Odio agitati,

tati, scævierint contra *Tranquillos Terræ*, i. e. qui ipsi nec Motibus ullis aut Bellis ansam dant, nec vim vi repellere possunt, nec sine extremâ necessitate belligerandum esse, alios docent. Hi verò sunt cùm Ministri Verbi Divini, tùm qui in universum Literis operam dant, qui pugnant Ratione, non Armis. Christus hinc Discipulis quoque suis fata hæc iniquiora prædicit l. c. quod Odio hoc adeò excoecati essent Judæi, ut Operibus suis, utut tam manifestis, fidem haud præberent. Judæi ipsi hinc *παραδοξολογία* suam deducunt, ut supr. §. II. spectavimus. Nascitur autem Odium Gratis è falsis Accusationibus, Præjudiciis, Philautiâ, aliisque Affectibus præposteris.

§. XXIII.

Porro (II) hinc discimus, quantæ Deo abominationi sint in utramque partem in *Religione Claudicantes*, & falli omninò, qui ad Tranquillos Terræ hos referunt, dum non turbant Rempublicam. Christus enim ex ore Vatis fatetur, se hos *non agnoscere*. Nec sine causâ *Vulpem* appellat Herodem Luc. XIII. 32. quod in Ecclesiæ veræ detrimentum ille simularet & dissimularet. Et Salomon Cantic. II. 15. *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas; nam vinea nostra floruit*. Qui ergò Vineas, i. e. Ecclesias demoliuntur, dum seducunt imbecilles, & Fidei turbant Simplicitem ac Puritatem, non sunt dicendi Tranquilli, multò minus probi, aut vitæ integritate præclari. Conf. Sir. xxvi. 27.

§. XXIV.

Nos verò operam demus, (III) ut *Sermonibus* nostris nemini *Injuriam* inferamus, Queritur Christus v. II. non solum

solùm de falsis Testibus, qui malorum suorum consciù,
 contra Christum nihilominus suos admovebant arietes,
 sed & de his, qui, quæ *ignorabant*, Christum *interroga-*
bant, ut habent LXX. & VVLGATVS; h. e. qui cum vulgo
 eandem tibiã inflabant, & in gratiam primatum nunc
 jocularantur, nunc illud: *crucifige*; extollebant voce,
 & causam tamen nesciebant. Tutius certè est, & officiis
 Christianorum convenientius, quod ignoramus, vel Si-
 lentio, vel signis Amoris potius, quæ sunt bona verba,
 quàm Odio & Præcipitantia animi indicare. Posteriori
 enim ratione semper infirmitatem prodimus. L V T H.
 Gutes von ihm reden / und alle Dinge zum besten kehren.
 Et valet hîc illud Jacobi c. II. 13. *Superexaltat misericor-*
dia iudicium. Et c. III. II. *Numquid fons de eodem fora-*
mine emanat dulcem & amarã aquam?

§. XXV.

Videant (IV) *Ingrati*, quo loco ipsi numerentur,
 & quantæ se turpitudini, quantis adversis se aliosque ex-
 ponant. *Retribuerebant mihi*, inquit Christus v. 12. *mala*
pro bonis. Idemque etiam Matth. XXV. 40. *Quamdiu*
fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis;
 & viceversâ. Ut appareret, malè æquitatem non solùm
 in ipsum caput, sed & in membra observare ingratos.
 Neque solùm ingratos esse, qui Bona Malis compensant,
 sed & qui Bonis Congruis privant benè meritos, merce-
 de laborantes, & eleemosynis indigentes, docent verba
 illa: *Sterilitatem animæ meæ.* Sir. XXVI. 25. 26. *In duobus*
contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi ad-
venit. Vir bellator deficiens per inopiam, & vir sensatus
contemptus. Et qui transgreditur à justitiã ad peccatum,
 F Deus

Deus paravit eum ad romphæam. Nam omnes sterilitatis hujus & in se, & in aliis causæ sunt, Fructusque Justitiæ vel contrarios proferunt, vel nullos. *Qui recipit justum, in nomine justî, mercedem justî accipiet,* inquit Servator Matth. X. 41. Et v. 42. de Potu Aquæ frigidæ: *Amen, dico vobis, non perdet mercedem suam.* Perdet ergò, qui denegat. Prov. XVII. 13. *Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus.*

§. XXVI.

Capiant denique (V) id in Solatium suum *Innocentes*, quod *Deus* ipse à se abstergat & repellat *Calumnias*. Inde *Christus* rogat non sine causâ, v. 1. *Judica, Domine, vocentes me;* scilicet Cavillationibus suis. Et confidit v. 26. *Induantur confusione & reverentiâ, qui magna loquuntur suptr me.* Si enim Sugillationes haud vindicaret *Deus*, quis innocens esset, sique idem nesciret, aut non curaret, quæ scire omnia, quæ curare nequeunt homines, quis finis delationum esset vel calumniarum? Quærunt plus indies homines cum Pilato, è Joh. xviii. 38. *Quid est veritas?* Et vix possunt aliter. Sed de Deo David Ps. xxxvi. 5. *Revela Domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet. Et educet, quasi lumen, justitiam tuam, & judicium tuum tanquam meridiem. Subditus esto Domino, & ora eum.*

DOCTISSIMO DN. RESPONDENTI
PRÆSES

S. P. D.

Sic tu quoque in *Aream Disputantium* prodis, **OPTI-**
ME SCHRADERE, & nomen tuum erudito orbi
hoc pacto vis innotescere? Imò habes, qui te cogua-
tione quoque sua contingunt, hujus nominis plures, & Ec-
clesiæ & Reipublicæ doctrinæ & virtutum suarum exemplo
egregio prælucentes, quos inter neque tu ultimus esse, rectè
cupis. Ea propter in inçlytâ *Fridericianâ* vires ingenii
tempore studiis sanctioribus æquo excoluisti, in *Academia*
verò *Julia* Concionibus Ecclesiasticis frequentissimis, nec sine
diligentiâ elaboratis, explorâsti, & nunc, ut prolusisti in
Collegiis Privatis, etiam publicè disputando ostendis. Ni-
hil igitur in his conatibus tuis, nihil in vitæ probitate &
modestiâ tuâ desiderandum. Sed hoc tantum supererat,
ut te gratulatione idè, atque laude promeritâ exciperem.
Cumque de *Precibus Christi* contrâ *Maledicos* hodie differis,
tibi contrâ *Linguam Christi* & *Apostolorum*, ad *Preces* tan-
tum, & prædicanda *Dei Magnalia* aptam, doctamque ac
disertam apprecor, quâ & familie inçlytæ decori sis,
& felix ad honesta quævis in te suscipienda, & ad com-
munem rerum utilitatem exequenda. Scribebam *Helm-*
stadü d. XII. Decembr. Anno Christi

MDCCLXXVIII.

F 2.

Wer

Du zeigest heute uns den Fleiß und den Verstand/
Wie Du von Jugend auf die Studien getrieben/
Die Disputation macht dieses mehr bekannt/
Wer solche setzen will / der muß die Musen lieben.
Apollo nennet Dich anjeko seinen Sohn/
Und wird hinführo Dich an seine Tafel setzen/
Er wird für Deinen Fleiß Dir schencken grossen Lohn/
Es wird die Ehren-Cron die Jugend-Brust ergessen.
Daher ist hocherfreut die wehrte Musen-Schaar /
Daß Du an diesem Licht die Früchte Deiner Jugend
Auf den Catheder legst / und zeigest offenbahr /
Daß wir die Ehren-Burg ersteige Fleiß und Jugend.
Wohl an / sehr Wehrter Freund / ich wünsche Dir viel
Glück /

Gott gebe daß Dein Ruhm bis an die Sternen steige /
Fortuna küsse Dich mit freudigem Geschicke /
Und daß sie immerfort in Seegen bey Dir bleibe.
Ich bitte dabey aus / Herr Schrader / Deine Gunst /
Ich æstimire Dich / Du bist ein Freund zu nennen /
So lange bis die Asch aus mir macht einen Dunst /
Du wirst aus Gegen-Lieb' mir Deine Liebe gönnen.

Mit diesen hat seinem vertrauten
Freunde schuldigst gratuliren
sollen

J. C. BVHLER,

Helmst. S.S.Th.St.

Opp.

Wer

2
Wer wahre Weißheit sucht/ und Gottes Rechte liebt/
Der findet einen Schatz/ so über Gold zu schätzen;
Wer diesen Tugenden sein Herz zu eigen giebt/
Baut einen Tempel auf/ der nimmer zu verlegen:
Er zieht des Himmels Liebes-Flammen
Über sich zusammen.

Dies ist der theure Schatz/ den Du/ Hochwehrter Freund/
Von zarter Jugend an geliebt/ gesucht/ gefunden/
Du lehrst mit Geist und Kraft/ wie Christus seinen Feind
Und loser Spötter Gifte mit beten überwunden:
Dies Denckmahl soll die Nachwelt ehren/
Keine Zeit verzehren.

Nimm diese Erstlinge der wahren Freundschaft hin/
Die meine Hand Dir reicht zum steten Angedencken/
Erlaube daß sich noch mein froher Geist und Sinn
Zum hohen Sternen-Saal mit diesen Wunsche lencken:
Du müßest bald mit süßen Freuden/
Fromme Seelen weiden!

Hiemit bezeugete seine Liebe und
Hochachtung gegen den Herrn
Schrader / als ein aufrichtiger
Freund und ergebenster
Diener

G. B. CHRIST,
Brunsvic. S. L. C.
Opp.

Soli-

27
Solide Wissenschaft kan nicht verborgen bleiben/
Sie suchet Ehr und Ruhm/ sie schwinget sich empor/
Sie muß der Ewigkeit des Nahmen einverleiben/
Der sich um sie betwirbt : Sie öffnet Thür und Thor/
Dem/ der Unsterblichkeit durch sie sucht zu erwerben/
Sie macht/ daß/ wenn er stirbt/ sein Ruhm nicht könne sterben.

Zum Muster darf ich Dich/ Herr Schrader / nur anführen/
Die Grund-Gelehrsamkeit schwingt Dich ans Sternen-Zelt!
Hierüber muß ich Dich mit Recht felicitiren!
Dis ist/ das Deinen Ruhm in ew'ger Blüth erhält:
Herr Schrader/ freue Dich! dis sind die frohen Stunden/
Da mit der Ewigkeit Dein Nahme sich verbunden!

Mit diesen schlechten Zeilen wolte seinen
Respect gegen den Herrn Respon-
denten bezeugen

Dessen
ergebenster Diener

G. G. GOECKING,
SS. Th. St.

Handwritten signature or initials, possibly 'G. G.' or similar, in dark ink.

EO.-Bj. 2002

01 A 6727

ULB Halle

3

003 104 745

WA

Rha

2722 23

am, illum à Philosophiâ & literis humanioribus apparatus, quo carent multi, cum ad Theologiam accedunt, & qui proinde te ad hanc discendam è fundamento, è reddere possunt aptiorem. Nec propterea vis ingratus pristinis tuis videri præceptoribus, quod te in scholis suis literariis etiam ad Magistri usque gradum evertent, sed solidiora tantum apud nos his fundamentis imponere, & quæ tibi hinc subministrata sunt arma, ad augendam divinam veritatem, nullo facto amoris in eos, qui merentur, detrimento, convertere. Age ergo, & quæ cum laude tibi acquisiveris, cur enim nec in hoste laudemus virtutem, specimini publico, quo respondentis vicem præber, ostende. Methodum disputandi quantum calleas, simul probare, & quàm benè materiam ipsam per spectum habeas, docere poteris. Nec tamen te proficisse tantum putes, ut teipsum porro juvare queas. Si rudis esses literarum, vel alio vitæ generi adsuetus, aliâ indigeres instructi-
one. Sed jam Theologum ipse agere cupis, qui post hæc multos ad veram erudiat justitiam. Itaque discas primum, ante quàm doceas alios, Sirac. XIII. 19. Discas, & ad populum verba facere vernacula, juxta regulas artis oratorie, & ut status rerum nostrarum exposcit, & ad eruditos quoque eodem sermone, quo uti competit, differere. Non hoc cerid verget in dedecus gregis à te relictis; sed emolumentum. Opto, ut animas ita multas, ut quondam Abraham advena, lucreris. Opto quoque, ut ad id rectè præstandum tibi adhuc paulullam temporis, & expensarum, quantum satis est, suppetat. Habes exemplum civis tui, Summi Reverendi apud nos Præsulis, nostrique Collegæ Rempenii, habes & plura, quæ sequar. Ita non tueri solum vera, sed & describere poteris, atque ipse docere. Quod autem reliqua attinet, memor esto illius, quo consolatur Optimus Servator discipulos suos, Matth. XIX. 29. Omnis, inquit, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Scribebam Helmstädti, d. XII. Junii, Anno MDCCXXXVI.

PSALTES PROPHETA
DE
PRECIBVS
CHRISTI
CONTRA
MALEDICOS
AD PSALMVM XXXV.

PRÆSIDE
JON. CONR. SCHRAMMIO
S. S. THEOL. D. ET PROF. PVBL. ORDIN.
CELEBERRIMO
RESPONDENTE
CHRIST. WILH. SCHRADERO

